

DE ROL VAN GEMEENTEN BIJ DE ONTWIKKELING VAN ENERGIEGEMEENSCHAPPEN EN PROJECTEN ROND ENERGIEDELEN

Facilitator energiedelen en energiegemeenschappen

Sinds 30 april 2022 erkent de Brusselse ordonnantie betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt¹ het bestaan van een nieuwe speler op de elektriciteitsmarkt, de energiegemeenschappen, en verleent zij de Brusselse consumenten een nieuw recht om elektriciteit te delen.

In deze context heeft de Facilitator van Leefmilieu Brussel "Energiedelen en Energiegemeenschappen" dit document opgesteld voor de 19 Brusselse gemeenten, om de verschillende actiepunten toe te lichten die kunnen worden gebruikt om de ontwikkeling van energiegemeenschappen en/of energiedelen projecten op hun gemeentelijk grondgebied te ondersteunen. Deze acties gaan van de deelname van een gemeente als lid van een energiegemeenschap, over de financiering ervan, tot de terbeschikkingstelling van hun onroerend goederen voor de productiefaciliteiten van energiegemeenschappen.

Aangezien elke gemeente haar eigen specifieke kenmerken en actiecapaciteiten heeft, vormt dit document een basis voor reflectie en is het niet bedoeld als exhaustief. Doel van dit document is aan te geven welke hefboomen door de gemeenten kunnen worden geactiveerd, naast de activiteit van de Facilitator, om de ontwikkeling van energieverdeling en -gemeenschappen te ondersteunen.

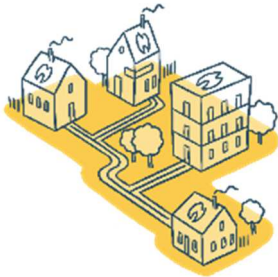
1. WAT IS EEN ENERGIEGEMEENSCHAP?	2
2. WAT IS HET DELEN VAN ELEKTRICITEIT ?	3
3. WAT ZIJN DE MEERWAARDEN ?	4
4. HOE KAN DE ONTWIKKELING VAN DEZE PROJECTEN WORDEN ONDERSTEUND?	6
5. LID VAN EEN ENERGIEGEMEENSCHAP WORDEN	14
6. HET DELEN VAN ELEKTRICITEIT	16
7. EEN FACILITATOR TOT UW DIENST	17
8. MEER INFORMATIE.....	17

¹ [Ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest \("OELEK"\)](#).

1. WAT IS EEN ENERGIEGEMEENSCHAP?

De energiegemeenschap is een **nieuwe speler** op de energiemarkt.

Het stelt niet-professionele energieactoren - burgers, overheden en KMO's - in staat een rol te spelen op de energiemarkt en activiteiten uit te voeren die tot dusver voorbehouden waren aan de traditionele spelers op de energiemarkt (voornamelijk energieleveranciers en grote producenten).

Om een energiegemeenschap op te richten, moet met name een **rechtspersoon** worden opgericht², waarvan de vorm vrij is (VZW, coöperatie, enz.) en waarvan het hoofddoel is **ecologische, sociale of economische voordelen** te bieden aan haar leden of aan de gebieden waarop zij actief is, en niet zozeer financiële winst te genereren.

Deelname aan een energiegemeenschap is vrij en vrijwillig. Zij is gebaseerd op objectieve, transparante en niet-discriminerende criteria. De energiegemeenschap is **autonoom**, zowel ten opzichte van haar individuele leden als ten opzichte van externe actoren. Deze autonomie wordt gewaarborgd in de statuten van de gemeenschap.

In Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er **drie soorten** energiegemeenschappen die kunnen ingrijpen op de elektriciteitsmarkt:

1. De hernieuwbare energiegemeenschap
2. De lokale energiegemeenschap
3. De energiegemeenschap van burgers

Meer info: zie [infofiche “Energiegemeenschappen”](#)

² Of gebruik maken van een bestaande rechtspersoon, waarvan de statuten worden aangepast om te voldoen aan OELEK

2. WAT IS HET DELEN VAN ELEKTRICITEIT ?

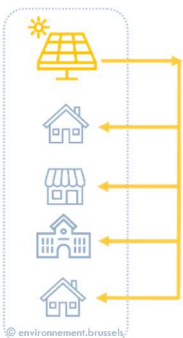
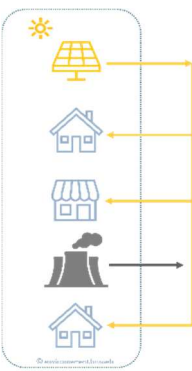
Het delen van elektriciteit is een nieuwe manier om elektriciteit in te kopen. Het bestaat uit het collectieve verbruik van elektriciteit die lokaal door een (of meer) gemeenschappelijke elektriciteitsproductiefaciliteit(en) wordt geproduceerd.

De deelnemers aan de uitwisseling zijn niet fysiek - via een kabel - verbonden met de productiefaciliteiten. In feite gaat de gedeelde elektriciteit door het openbare net voordat zij door elke deelnemer wordt verbruikt. Daarom wordt een **vergoeding** gevraagd voor het gebruik van het openbare net.

Bovendien is het belangrijk op te merken dat de gedeelde elektriciteit niet in de volledige energiebehoefte van de deelnemers voorziet. De deelnemers moeten een leveringscontract onderhouden met een **commerciële leverancier**.

Samengevat kan het delen van elektriciteit op 5 verschillende manieren gebeuren, zoals hieronder samengevat :

HET DELEN VAN ELEKTRICITEIT					
Actoren	ACTIEVE AFNEMERS		ENERGIEGEMEENSCHAPPEN		
Delen	Peer to peer	Binnen hetzelfde gebouw	Hernieuwbare -energie	Lokaal	Burgers
					
Elektriciteit	Hernieuwbare	Hernieuwbare	Hernieuwbare	Hernieuwbare	Hernieuwbare of niet
Installatie eigendom	Een actieve afnemer	Één of meer actieve afnemer(s)	De energie-gemeenschap	De energie-gemeenschap, één of meer leden, of een derde	De energie-gemeenschap

i Meer info: zie [infofiche "Energiedelen"](#)

3. WAT ZIJN DE MEERWAARDEN ?

1. ECONOMISCHE VOORDELEN

- De **opkomst van nieuwe bedrijfsmodellen** die vooral gericht zijn op het belang van de consument. In tegenstelling tot het model dat we tot nu toe kenden, worden energiedelen en energiegemeenschappen namelijk georganiseerd door de consumenten zelf - als actieve afnemers - en zijn ze dus gericht op hun eigen belangen, en niet op die van een extern bedrijf dat zich voornamelijk met energie bezighoudt.
- **Lokale economische voordelen:** aangezien deze projecten door lokale actoren worden aangestuurd, kunnen zij economische en financiële voordelen opleveren voor het betrokken gebied. Bijvoorbeeld door het scheppen en in stand houden van lokale banen, belastinginkomsten en huurprijzen die worden ontvangen door de eigenaars van de terreinen waar de productiefaciliteiten zich bevinden.
- In een context van hoge energieprijzen **krijgen alle consumenten** toegang tot potentieel goedkopere elektriciteit met een stabielere prijs. Dankzij de legalisering van het delen van elektriciteit kunnen mensen die niet over de financiële middelen beschikken om te investeren in een productie-installatie of die geen geschikte locatie hebben, samen met anderen een project rond energiedelen organiseren en zo lokaal geproduceerde hernieuwbare elektriciteit verbruiken.

2. SOCIALE VOORDELEN

- **Democratisering van de** energiemarkt door decentralisatie en diversificatie van de spelers op de energiemarkt en het recht van consumenten om zich zelf te organiseren om hun eigen energiediensten aan te bieden en te ontwikkelen.
- **Bewustmaking van** de energietransitie: consumenten kunnen zich op de energiemarkt begeven om de uitstoot van broeikasgassen te helpen verminderen.
- **Nieuwe sociale banden** creëren en de sociale cohesie versterken: door lid van een energiegemeenschap te zijn of aan een project rond energiedelen deel te nemen, komen de deelnemers samen rond een gemeenschappelijk thema.
- De toegang van de consument tot potentieel goedkopere elektriciteit met een stabiele prijs op lange termijn kan een **structureel en koolstofvrij instrument zijn om energiearmoede te bestrijden**. In Europa gebruiken verschillende projecten van energiegemeenschappen de winsten uit de productie van hernieuwbare elektriciteit om steunmechanismen voor mensen in nood te financieren (zie voorbeelden hieronder). Bij projecten met huishoudens met een laag inkomen is echter gebleken dat voor hun opname en deelname aan dergelijke projecten een zekere mate van proactiviteit van de overheid nodig is. Voor die kwestie heeft de gemeente zeker een rol te spelen, met name door prioriteit te geven aan gemeenschaps- en energieverdelingsprojecten waarbij ook huishoudens met een laag inkomen en/of brandstofarme huishoudens betrokken zijn. Bovendien kan de gemeente sociale huisvestingsmaatschappijen aanmoedigen om fotovoltaïsche panelen op de daken van hun gebouwen te plaatsen en de energie die door deze productie-installaties wordt geproduceerd te verdelen onder de huurders van deze gebouwen. Veel BGHM's hebben inderdaad gemeentelijke vertegenwoordigers als bestuurders.

3. MILIEUVOORDELEN

- De uitrol van hernieuwbare installaties in de gemeente **versnellen**.
- **Bijdragen aan** mogelijke gemeentelijke milieudoelstellingen om energie uit hernieuwbare bronnen te produceren en de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.
- Flexibiliteit, efficiëntie en energiezuinigheid in de gemeente **aanmoedigen**.

Voorbeelden van projecten waarbij huishoudens met een laag inkomen zijn betrokken

SunSud project

Sinds december 2020 heeft de BGHM "Zuiderhaard" in Sint-Gillis in een van haar gebouwen met 110 sociale woningen een systeem voor het delen van elektriciteit opgezet, zonder een energiegemeenschap te hoeven oprichten. Dankzij de financiering van Leefmilieu Brussel werd de BGHM bij de uitvoering van dit project bijgestaan door de vzw's Citymine(d) en Energie Commune. Het project heeft ook de steun gekregen van de gemeente Sint-Gillis, die het initiatief heeft genomen, en van de gemeentelijke vertegenwoordigers in de raad van bestuur van de BGHM.

Het project begon met de installatie van ongeveer 100 zonnepanelen op het dak van het gebouw, aangekocht door de BGHM. Deze panelen voeden twee van de gemeenschappelijke meters, verbonden met de lift en de stookplaats van het gebouw. Het productieoverschot wordt binnen het gebouw, via het openbare netwerk, gedeeld tussen de andere gemeenschappelijke meters en de bewoners van het gebouw. Wie wil deelnemen aan het delen van elektriciteit, sluit een contract af met de Zuiderhaard en moet uitgerust zijn met een gratis door Sibelga geïnstalleerde slimme meter. De gedeelde elektriciteit wordt door de BGHM verkocht tegen een prijs die ver onder de gemiddelde elektriciteitsprijs in Brussel ligt en, in mindere mate, ook onder het sociale tarief. Aan het begin van het project namen 18 van de 110 huishoudens deel aan de verdeling. Dit aantal blijft groeien.

Porto

De energiegemeenschap "Agra do Amial", gelegen bij Porto, omvat een openbare school en acht gebouwen voor sociale huisvesting, die eigendom zijn van en beheerd worden door de gemeente.

Een van de doelstellingen van de energiegemeenschap is armoedebestrijding. Dankzij de elektriciteitsproductie van fotovoltaïsche panelen die op de daken van sociale woningen zijn geïnstalleerd en binnen de gemeenschap wordt gedeeld - het overschot wordt verkocht aan een leverancier - kunnen de 181 gezinnen die deel uitmaken van de gemeenschap profiteren van een verlaging van hun energierekening.

Er worden ook energieopslagstations en oplaadpunten voor elektrische voertuigen geïnstalleerd en de gemeenschap adviseert haar leden over hun verbruik en de mogelijkheid om energie te besparen. Gedurende de eerste vijf jaar zal de geproduceerde elektriciteit gratis worden verdeeld onder de leden van de gemeenschap en daarna zal de gemeenschap een lager tarief aanrekenen dan dat van de traditionele leveranciers op de energiemarkt.

Sun4all project

Via het [Sun4All-project](#) willen vier Europese "proefsteden" de toegang tot hernieuwbare energieproductie vergemakkelijken voor huishoudens in energiearmoede die niet kunnen investeren in een fotovoltaïsche zonne-installatie. De deelnemers krijgen financiële steun om mede-eigenaar te worden van fotovoltaïsche installaties. De door deze installaties geproduceerde energie wordt gelijk over de deelnemers verdeeld en leidt dus tot een verlaging van hun energierekening. Daarnaast krijgen de deelnemers advies over efficiënt energiebeheer thuis en de mogelijkheid om deel te nemen aan workshops over energie-efficiëntie. Deze kennisoverdracht zal de empowerment van de deelnemers vergemakkelijken. Op basis van de resultaten van de testfase kan het Sun4All-steunprogramma tot heel Europa worden uitgebreid.

Hyperion

In Griekenland werkt de Hyperion energy community aan de oprichting van een zonnepark van 60 kWp. Het heeft 30 leden en een startkapitaal van 20.000 euro. De hoofdactiviteit van deze gemeenschap zal energieproductie en -delen zijn, maar de gemeenschap is voornemens haar activiteiten uit te breiden tot energie-efficiëntie, e-mobiliteit en energielevering. Het doel is om de financiële voordelen van deze activiteiten te gebruiken om gratis elektriciteit te leveren aan huishoudens in energiearmoede ([electraenergy.coop](#)).

4. HOE KAN DE ONTWIKKELING VAN DEZE PROJECTEN WORDEN ONDERSTEUND?

Naast de integratie van energiedelen en energiegemeenschappen in haar gemeentelijk actieplan, kan een gemeente projecten op het gebied van energiedelen en -gemeenschappen ondersteunen door haar onroerend goed beschikbaar te stellen, door financiële bijstand te verlenen en door haar deskundigheid en personeelsmiddelen, die nuttig kunnen zijn voor projectleiders, te delen. Deze steun kan worden verleend zonder dat de gemeente noodzakelijkerwijs lid is van de energiegemeenschap.

1. PLANNING

Via de projectoproep Klimaatactie 2022 ondersteunt Leefmilieu Brussel de ontwikkeling van lokale klimaatactieprogramma's en de operationalisering ervan, door de uitvoering van ambitieuze en impactvolle projecten voor klimaat en biodiversiteit, in overeenstemming met de gewestelijke prioriteiten, met name de plannen Lucht, Klimaat, Energie en Energie-Klimaat 2030, maar ook met andere gewestelijke strategieën en plannen³.

Om zichtbaarheid te geven aan projecten voor energieverdeling en gemeenschappen kan een gemeente in haar lokale programma⁴ doelstellingen opnemen met betrekking tot energieverdeling en gemeenschappen. Deze doelstellingen kunnen bijvoorbeeld een aantal actieve gemeenschappen in de gemeente bepalen, een hoeveelheid energie die door de energiegemeenschappen en/of via energiedeling wordt geproduceerd, enz.

Bovendien kunnen gemeenten hun rol in de stadsplanning benutten om deze nieuwe concepten toe te passen. Dit kan bijvoorbeeld via het concept van "[Positieve Energiewijken](#)". Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat ruimte wordt gecreëerd voor productielocaties die bestemd zijn voor energiegemeenschappen of dat projecten voor stadsverwarming die door gemeenschappen worden beheerd, worden geïntegreerd.

³ [Brusselse regionale steun voor lokale overheidsinitiatieven](#)

⁴ [REScoop - Nieuwe stapsgewijze gids voor overheidsopdrachten en steun voor energiegemeenschappen](#)

Voorbeelden

Valencia

De Spaanse stad wil tegen 2030 100 energiegemeenschappen in de regio Valencia opzetten. Om dit te bereiken heeft de stad in 2019 een energiekantoor opgericht dat de oprichting van energiegemeenschappen actief ondersteunt.

Praag

De Tsjechische hoofdstad heeft de ontwikkeling van hernieuwbare energiegemeenschappen opgenomen in zijn klimaatplan voor 2030, dat tot doel heeft de uitstoot van koolstofdioxide de komende 20 jaar met 45% te verminderen ten opzichte van 2010.

Bristol

In 2010 lanceerde Bristol zijn gemeenschapsenergiestrategie via het Bristol Energy Network, dat wordt geleid door enkele lokale gemeenschapsgroepen. Hun strategie bestaat erin doelstellingen en mijlpalen vast te stellen voor gemeenschappelijke projecten op energiegebied en deze groepen in staat te stellen met de plaatselijke autoriteiten en de particuliere sector samen te werken op het gebied van duurzame energie.

ZuidtrAnt

ZuidtrAnt, opgericht in 2016, is een energiecoöperatie die actief is in de steden en gemeenten ten zuiden van Antwerpen. Ze houdt zich bezig met een aantal activiteiten, waaronder: fotovoltaïsche elektriciteitsproductie, stadsverwarmingsnetwerk, advies over renovatie van gebouwen, schoolworkshops over energie en klimaat, uitwisseling van elektriciteit, enz.

ZuidtrAnt helpt gemeenten om maatregelen in hun energie- en klimaatactieplannen uit te voeren en de productie van duurzame energie in hun gebied te vergroten.

Bovendien biedt het gemeenten betaalbare hernieuwbare energie voor een gebruik door burgers (bijvoorbeeld via zonnedaken op openbare gebouwen)⁵.

2. COMMUNICATIE

De gemeenten vertegenwoordigen het machtsniveau dat het dichtst bij de burgers staat en staan dus in contact met de verschillende actoren die op het gemeentelijk grondgebied aanwezig zijn. Sterke politieke steun en doeltreffende communicatiemiddelen ter ondersteuning van initiatieven van de energiegemeenschap kunnen nuttig zijn om deze te bevorderen en geloofwaardig te maken.

Een gemeente kan de ontwikkeling van projecten op het gebied van energieverdeling en gemeenschap op haar grondgebied ondersteunen door informatiebijeenkomsten over dit onderwerp te organiseren om burgers, overheden en lokale bedrijven aan te moedigen zich in te zetten voor projecten op het gebied van energieverdeling en gemeenschap in de gemeente.

Bovendien kan de gemeente haar lokalen ter beschikking stellen van de leden van de energiegemeenschappen zodat zij hun verschillende bijeenkomsten kunnen organiseren.

De Facilitator [Energiedelen en Energiegemeenschappen](#) kan de gemeente helpen door input te leveren voor de inhoud van deze informatiecampagne.

⁵ [COME-RES](#):

3. HET VERGEMAKKELIJKEN VAN DE TOEGANG TOT EEN PRODUCTIELOCATIE

In een dichtbevolkte stedelijke omgeving, zoals het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, kan het moeilijk zijn een plaats te vinden waar de productiemiddelen (zonnepanelen, geothermische installatie, enz.) kunnen worden geïnstalleerd. Er moet namelijk met een hele reeks factoren rekening worden gehouden bij het zoeken naar een productieplaats : goede ligging, voldoende groot en geïsoleerd terrein beschikbaar, het vinden van een grondeigenaar die bereid is zijn terrein ter beschikking te stellen, enz. Gemeenten kunnen hierbij een rol spelen.

Een gemeente kan energiegemeenschappen steunen door **haar onroerend goed ter beschikking te stellen om** hun productiefaciliteiten te huisvesten.

Indien de productiefaciliteit van de energiegemeenschap is aangesloten op een meter die eigendom is van de gemeente, zou de gemeente een deel van de door deze faciliteit geproduceerde energie **zelf kunnen verbruiken**, gratis of tegen betaling, zonder dat dit wordt beschouwd als een activiteit op het gebied van elektriciteitslevering of -delen. Een energiegemeenschap kan bijvoorbeeld zonnepanelen installeren op het dak van een plaatselijke school en deze aansluiten op de meter van de school. In dit geval zal de school een deel van de door de panelen geproduceerde elektriciteit kunnen verbruiken van de energiegemeenschap, die eigenaar is van de productiefaciliteit.

Voorbeelden

Eeklo

Zoals Gent, Leuven, Mechelen, Oostende en Kuurne wil stad Eeklo de daken van haar eigen gebouwen vol leggen met zonnepanelen. De financiering van deze zonnepanelen zal gebeuren via burgerparticipatie in de vorm van een zogenaamde derdepartijfinanciering.

Elke burger, vereniging of onderneming die een geschikt dak heeft kan ook aansluiten. Zo wordt het project door de schaalvergroting ook interessanter voor alle partijen omdat de kosten dalen. Ze stellen hun dak ter beschikking, ze krijgen direct een korting op hun elektriciteitsfactuur en de panelen betalen ze vervolgens af met de rest van de factuur die ze normaal zou betalen. Iedereen wint. Hetzij door een winstdeling. Hetzij door een korting op hun elektriciteitsfactuur.

Stanz

De Oostenrijkse gemeente Stanz stelt 800 m² aan openbare daken beschikbaar voor collectieve fotovoltaïsche installaties voor de energiegemeenschappen die in haar gebied actief zijn.

4. FINANCIËLE STEUN

De meeste energiegemeenschappen zijn nieuwe entiteiten met een zwakke financiële basis. Afhankelijk van hun activiteiten moeten de gemeenschappen echter een reeks kosten dragen: oprichtingskosten, beheerskosten, verzekeringen, investeringen in productiefaciliteiten, enz.

In dit verband kunnen de gemeenten financiële steun verlenen naast de bestaande financieringsbronnen.

Bestaande financieringsbronnen

De volgende financieringsbronnen zijn beschikbaar voor energiegemeenschappen:

- **Eigen middelen** (bijvoorbeeld bijdragen in coöperaties, lidmaatschapsgelden in de vzw, enz;
- **Bankleningen**: in sommige gevallen kunnen de energiegemeenschappen moeilijkheden ondervinden om het vertrouwen van banken te winnen om bij hen krediet te verkrijgen. Om dit te ondervangen biedt de groep [Finance&Invest Brussels](#) een bankgarantieoplossing die toegankelijk is voor energiegemeenschappen.
- **Coopus-leningen**, aangeboden door *Brusoc*, die gericht zijn op ondernemingen met een sociale dimensie: deze leningen zijn ook beschikbaar voor gemeenschappen die zijn opgericht in de vorm van een coöperatieve vereniging (kapitaalinvestering) of als organisatie zonder winstoogmerk (lening voor bedrijfsactiviteiten).
- **Inkomsten** uit de door de gemeenschap uitgevoerde activiteiten (*bijvoorbeeld de verkoop van elektriciteit*), op voorwaarde dat deze inkomsten worden aangewend voor het hoofddoel dat elke energiegemeenschap nastreeft, namelijk het genereren van ecologische, sociale of economische voordelen voor haar leden of voor het grondgebied waarop zij actief is, alvorens financiële winst wordt nagestreefd.

Financiële steun van de gemeente

De bovengenoemde financieringsbronnen bieden de energiegemeenschappen enige financiële autonomie. Deze zijn echter niet altijd voldoende om alle uitgaven van de gemeenschap te dekken, hetgeen een belemmering kan vormen voor de ontwikkeling van energiegemeenschappen.

Om dit aan te pakken kan een gemeente financiële steun bieden aan gemeenschapsprojecten in de gemeente, naast de verschillende hierboven geschetste financieringsbronnen. In dit verband kan de gemeente besluiten de gemeenschap een subsidie toe te kennen, haar te helpen bij het verkrijgen van een banklening of, indien nodig, financiële bijstand te verlenen.

Banklening

De directe of indirecte deelname van een gemeente aan een energiegemeenschap kan een garantie zijn voor solvabiliteit, waardoor deze gemakkelijker een banklening kan krijgen om haar activiteiten te financieren.

Subsidie

Met het oog op de financiële ondersteuning van een energiegemeenschap kan de gemeente beslissen haar een subsidie toe te kennen, op voorwaarde dat zij de bepalingen van de [wet van 14 november 1983](#) betreffende de controle op de toekenning en het gebruik van bepaalde subsidies naleeft (*bijvoorbeeld: activiteit van algemeen nut, verantwoording van het gebruik, controle van de balansen en rekeningen van de entiteit die de subsidie ontvangt, enz.*)

Voorbeelden

Plymouth

Een door de gemeenteraad opgezet programma dat subsidies en leningen verstrekt aan lokale gemeenschappen om de kosten van de ontwikkeling van hun projecten voor hernieuwbare energie te dekken.

Gent

De stad Gent heeft de lokale coöperatie EnerGent financiering verstrekt om een deskundige in te schakelen ter ondersteuning van de ontwikkeling van een smart grid-project in de regio.

Amsterdam

In 2017 lanceerde de stad Amsterdam een "Dak voor de Stad"-programma dat subsidies van 5 000 tot 30 000 euro verstrekt om de kosten te dekken van de aankoop en installatie van fotovoltaïsche installaties met een vermogen van minstens 100 kW, voor zonnecoöperaties met minstens 10 leden.

Krizevci

Om de invoering van hernieuwbare energie projecten via energiegemeenschappen te versnellen, verstrekt de stad subsidies tot 80% van het benodigde bedrag en tot 40% om daken uit te rusten met zonnepanelen. (energy-cities.eu)

Bristol

Het [Bristol Community Energy Fund](#) is opgericht door de gemeenteraad van Bristol. Het verstrekt leningen en subsidies om lokale energie-efficiëntie- en duurzaamheidsprojecten te financieren.

Staatssteun

Wanneer een gemeente financiële steun verleent aan een energiegemeenschap, wordt dit in principe gekwalificeerd als staatssteun, die moet worden aangemeld bij de Europese Commissie en verboden is volgens het Europese recht⁶. Er zijn echter bepaalde uitzonderingen op dit beginsel die van belang kunnen zijn in het geval van financiële steun van een gemeente aan energiegemeenschappen:

1. **De minimis-steun:** steun van minder dan 200.000 euro is vrijgesteld van de verplichting tot aanmelding bij de Europese Commissie⁷.
Voor deze uitzondering gelden verschillende voorwaarden:
 - De steun mag er max 200.000 euro over drie begrotingsjaren toegekend worden;
 - De gemeente is verantwoordelijk voor de naleving van dit plafond. Bij het verlenen van de *de minimis-steun* aan een energiegemeenschap moet de gemeente nagaan of de steun niet meer bedraagt dan het totale bedrag aan de *de minimis-steun* dat de energiegemeenschap in de drie betrokken belastingjaren heeft ontvangen;
 - Indien de *de minimis-steun* dezelfde uitgaven dekt als een andere aan de energiegemeenschap toegekende steun, worden de bedragen ervan gecumuleerd en mag het totaal ervan het voor dit soort steun vastgestelde plafond niet overschrijden.
2. De algemene **groepsvrijstellingsverordening**⁸ bepaalt dat steun van minder dan 15 miljoen euro voor installaties met een productiecapaciteit van minder dan 500 kW voor de productie van elektriciteit uit alle hernieuwbare bronnen, met uitzondering van windenergie, niet als staatssteun wordt beschouwd⁹.

⁶ Artikelen 107 en 108 [VWEU](#).

⁷ [Verordening \(EU\) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18.12.2013: Werking van EU-de-minimissteun](#)

⁸ [Verordening \(EU\) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard](#). Er zij op gewezen dat de algemene groepsvrijstellingsverordening momenteel wordt herzien, zodat deze voorwaarden in de nabije toekomst kunnen worden gewijzigd ([PressPershoek | Europese Commissie \(europa.eu\)](#)).

⁹ Art. 42, lid 9, en 43, lid 2, van de algemene groepsvrijstellingsverordening.

3. Steun die niet als staatssteun wordt beschouwd: indien de financiële steun van een gemeente aan een hernieuwbare energiegemeenschap niet onder de twee bovengenoemde uitzonderingen valt, moet de financieringsmaatregel bij de Europese Commissie worden aangemeld.

Indien de Commissie echter na onderzoek van de aanmelding van mening is dat de betrokken steun voldoet aan de voorwaarden die zijn beschreven in de richtsnoeren inzake staatssteun voor klimaat, milieubescherming en energie voor 2022 (CEEAG), zal de steun niet als staatssteun worden beschouwd.

Deze steun moet echter worden verleend via een aanbestedingsprocedure waarbij verschillende technologieën betrokken zijn. Ook hier voorziet de CEEAG in uitzonderingen en kan onder de volgende voorwaarden rechtstreeks steun worden verleend aan hernieuwbare energiegemeenschap voorwaarden¹⁰ :

- Het potentiële bod of het aantal potentiële bidders is onvoldoende om concurrentie te garanderen¹¹ ;
- De begunstigden zijn kleine projecten, die als volgt worden omschreven
 - o Elektriciteitsproductie of -opslag: geïnstalleerde capaciteit van 1MW of minder.
 - o Elektriciteitsverbruik: maximale vraag kleiner dan of gelijk aan 1 MW.
 - o Warmte- en gasproductie: geïnstalleerd vermogen van 1 MW of minder.
 - o Projecten die volledig in handen zijn van gemeenschappen voor hernieuwbare energie: geïnstalleerde capaciteit of maximale vraag van ten hoogste 6 MW.
 - o Energie-efficiëntiemaatregelen die geen betrekking hebben op energieproductie ten behoeve van het MKB: wanneer de begunstigden minder dan 300.000 euro per project ontvangen.

4. **Tijdelijke financiële steun in het kader van REPowerEU:** deze steun, die bedoeld is om bedrijven¹² te ondersteunen, moet bij de Europese Commissie worden aangemeld. Het zal door de Europese Commissie met voorrang worden onderzocht en niet als staatssteun worden beschouwd indien het aan de volgende criteria voldoet :

- De steunregeling kan worden beperkt tot een of meer technologieën¹³ ;
- De steun wordt verleend in de vorm van rechtstreekse subsidies, terugbetaalbare voorschotten, leningen, garanties of belastingvoordelen;
- De steun wordt uiterlijk op 30 juni 2023 verleend;
- De installaties moeten binnen 24 maanden na de datum van toekenning van de steun¹⁴ voltooid en in bedrijf gesteld zijn;

In beginsel wordt de steun verleend via een aanbestedingsprocedure. De aanbestedingsprocedure is echter niet nodig indien de toegekende steun niet meer bedraagt dan 20 000 000 € en een installatie van:

- o Elektriciteitsproductie met een geïnstalleerd vermogen van 6 MW of minder en 100% door de gemeenschap van hernieuwbare energiebronnen;
- o Warmteproductie met een geïnstalleerd vermogen van 1 MW of minder of gelijkwaardig;
- o Hernieuwbare waterstofproductie met een geïnstalleerd vermogen van 3 MW of minder of gelijkwaardig.

Een gemeente kan dus financiële steun verlenen aan energiegemeenschappen die op haar grondgebied actief zijn.

¹⁰ [Richtsnoeren inzake staatssteun voor klimaat, milieubescherming en energie voor 2022](#), §107.

¹¹ In dat geval moet de overheid aantonen dat het niet mogelijk is de concurrentie te vergroten door het budget te verlagen of de deelname aan de aanbestedingsprocedure op passende wijze te vergemakkelijken.

¹² [Kaderregeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie](#).

¹³ Elektriciteitsopwekking met fotovoltaïsche (of andere zonne-) technologie, met windenergie, geothermische energieopwekking, opslag van elektriciteit of thermische energie, hernieuwbare warmteopwekking, met inbegrip van warmtepompen.

¹⁴ Of binnen 30 maanden na de datum van toekenning van de steun voor installaties voor offshore windenergie of hernieuwbare waterstof.

Voorbeelden

Asbl "Nos bambins" (Onze kinderen)

Eerste actief project van energiedelen in Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de gemeente Ganshoren. Sinds augustus 2020 wordt het productieoverschot van de zonne-installaties van een huishouden en de gemeenteschool "Nos Bambins" gedeeld tussen de leden van de vzw "Nos Bambins", waarvan de gemeente als energiedeler lid is. Haar deelname levert dus besparingen op de gemeentelijke elektriciteitsrekening op, biedt interessante verbruiksprofielen (deze gemeentelijke gebouwen verbruiken vooral overdag) en schept vertrouwen in het project en trekt nieuwe leden aan.

Moeskroen

De stad Moeskroen is de initiatiefnemer van de [COOPEM SCRL](#), die eigendom is van de stad Moeskroen (15%), de burgers van de gemeente (55%) en particuliere coöperaties uit de naburige regio. Door het project te initiëren wil de stad het morele steun geven.

Het doel van COOPEM is de bevolking van Moeskroen te helpen toegang te krijgen tot de fotovoltaïsche technologie door de volledige fotovoltaïsche premie "Qualiwatt" (normaal gespreid over 5 jaar vanaf de ingebruikname van de installatie) voor te financieren.

Bovendien werd, na overleg met verschillende lokale installateurs, een bedrijf uit Moeskroen geselecteerd voor een groepsaankoop van zonnepanelen om een aantrekkelijke prijs te kunnen bieden en de kwaliteit van de installaties te kunnen garanderen.

Ten slotte biedt COOPEM aan in Moeskroen gevestigde bedrijven een leasingformule voor een fotovoltaïsche installatie: de onderneming profiteert van goedkopere elektriciteit dan die welke van het net wordt afgenomen, voor een initiële investering die overeenkomt met 10% van de prijs van de fotovoltaïsche installatie. Aan het einde van de periode van 10 jaar wordt de installatie eigendom van het bedrijf, dat dan profiteert van alle geproduceerde elektriciteit.

De provincie "Neustadt an der Waldnaab"

In deze provincie hebben 17 gemeenten een energiecoöperatie gevormd "NEW-Neue Energien West eG", om gezamenlijk duurzame energieprojecten uit te voeren. De raad van bestuur van de coöperatie wordt geleid door drie burgemeesters, en andere gemeentelijke vertegenwoordigers hebben zitting in de adviesraad.

Om een onderscheid te maken tussen het algemene regionale besluitvormingsproces betreffende de vestiging van installaties voor duurzame energie en de individuele beslissingen van burgers, die een bijzonder belang kunnen hebben bij hun lokale PV-installatie, werd een bijkomende coöperatie opgericht: "Bürger-Energiegenossenschaft West eG (BEW eG)". De burgers van de regio kopen voor een minimumbedrag van 500 euro aandelen in deze tweede coöperatie, die zelf volwaardig lid is van de NEW-coöperatie. In 2022 waren meer dan 38.000 aandelen in handen van 1.450 personen.

In totaal hebben de 2 coöperaties een investeringsvolume van 56 miljoen euro met 20 fotovoltaïsche installaties, alsmede een windmolenpark en een bedrijf in de levering van oplaadpunten voor elektrische voertuigen en stadsverwarming. De coöperatie maakt gebruik van lokale bedrijven, waarvan er veel lid zijn. Dit zorgt voor lokale werkgelegenheid en genereert regionale belastinginkomsten. NEW eG werkt samen met een erkende elektriciteitsleverancier (Grünstromwerke GmbH) om elektriciteit tegen een eerlijke prijs te leveren via een eigen regionaal tarief. De coöperatie biedt haar leden ook voordelen zoals goedkoop energiebesparingsadvies, groepsaankopen van pellets voor woningverwarming en verzekeringen voor individuele eigenaren van fotovoltaïsche installaties.

Praag

Als onderdeel van haar klimaatplan voor 2030 en met het oog op het bereiken van haar doel om de uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met 45% te verminderen, heeft de stad Praag een stadsbrede energiegemeenschap opgezet om de productie van hernieuwbare energie te stimuleren. Het is de bedoeling de 23.000 gebouwen in de regio die een interessant potentieel voor zonne-energie hebben, geleidelijk uit te rusten. Aanvankelijk zal de stad het voorbeeld geven door haar gebouwen uit te rusten met panelen en de overschotten te verkopen aan leden van de gemeenschap. Ten tweede wil de stad burgers en bedrijven informeren over hun rechten om aan dergelijke projecten deel te nemen.

5. PERSONELE MIDDELEN TER BESCHIKKING STELLEN

Hoewel de dienst "Facilitator Energiedelen en Energiegemeenschappen" projectleiders begeleidt bij de uitvoering van hun projecten, kan de gemeente deze projecten ondersteunen door de hulp van een of meer gemeentemedewerkers aan te bieden. Een gemeentemedewerker zou bijvoorbeeld een paar uur kunnen helpen bij het beheer van een gemeenschap of bij de facturering van gedeelde elektriciteit.

Indien een gemeente overweegt de vaardigheden van een of meer van haar werknemers ter beschikking te stellen van een energiegemeenschap, moet een onderscheid worden gemaakt tussen statutaire en contractuele gemeentelijke werknemers. In principe is het niet mogelijk om statutair gemeentepersoneel te detacheren om een energiegemeenschap¹⁵ bij te staan.

Voor contractueel gemeentepersoneel kan een detachering eventueel plaatsvinden op basis van een van de volgende twee uitzonderingen: detachering voor bepaalde tijd en detachering voor het tijdelijk verrichten van gespecialiseerde taken waarvoor een bijzondere beroepskwalificatie vereist is¹⁶.

Ten slotte stelt artikel 144bis van de nieuwe gemeentewet¹⁷ een hele reeks voorwaarden waaraan een gemeente moet voldoen om een contractueel gemeentelid ter beschikking te stellen van een energiegemeenschap (*de bestuursorgaan moet bestaan uit ten minste één door de gemeenteraad aangewezen lid, van beperkte duur zijn, rechtstreeks verband houden met een gemeentelijk belang, enz.*)

Daarom moet per geval worden nagegaan of aan de bovengenoemde voorwaarden is voldaan om een gemeente toe te staan haar arbeidscontractanten te detacheren.

Indien detachering is toegestaan, is de wet inzake overheidsopdrachten niet van toepassing¹⁸.

Voorbeelden

Plymouth

De gemeenteraad van Plymouth biedt onderdak aan 8 werknemers van de Plymouth Energy Community in zijn kantoren. Bovendien wordt de gemeenschap gratis ondersteund door 3 medewerkers van de gemeente.

Straatsburg

De stad Straatsburg heeft de ontwikkeling van een energiegemeenschap uitbesteed aan een plaatselijke NGO (Inter-Alsace Energy), die verantwoordelijk was voor de organisatie van workshops om de burgers in het stadsgebied te informeren en te mobiliseren. Zodra de groep was gevormd, detacheerde de metropool een medewerker van de gemeente om de ontwikkeling van het project te ondersteunen, met name wat de juridische en technische aspecten betreft.

¹⁵ In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is momenteel geen enkele ordonnantie aangenomen die de detachering van statutair personeel bij gemeenten regelt.

¹⁶ Art. 31 en 32 van de [wet van 24 juli 1987](#) betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en de terbeschikkingstelling van werknemers aan gebruikers: algemeen verbod op terbeschikkingstelling, met bepaalde uitzonderingen.

¹⁷ De [nieuwe gemeentewet](#) van 24 juni 1988, in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

¹⁸ [Wet van 17 juni 2016 betreffende de overheidsopdrachten](#): artikel 28, §1, 7° voorziet in een uitzondering voor overheidsopdrachten voor diensten die betrekking hebben op arbeidsovereenkomsten.

5. LID VAN EEN ENERGIEGEMEENSCHAP WORDEN

OELEK erkent uitdrukkelijk het recht van lokale overheden om **lid te** zijn van een energiegemeenschap (burger, hernieuwbaar of lokaal)¹⁹. Als lokale overheid²⁰ kan een gemeente dus lid zijn van een energiegemeenschap.

1. PRINCIPES

Definitie

OELEK definieert energiegemeenschappen als juridische entiteiten die **als hoofddoel hebben** ecologische, sociale of economische voordelen te bieden aan hun leden en aan het gebied waar zij actief zijn, eerder dan financiële winst te genereren²¹.

Autonomie

Energiegemeenschappen zijn **autonome** entiteiten waarvan de statuten bepalingen bevatten die hun autonomie garanderen, zowel ten aanzien van hun individuele leden als ten aanzien van andere markspelers²². Daarom moet een gemeente die zich bij een energiegemeenschap wil aansluiten, haar autonomie respecteren en behouden.

Om de autonomie van de gemeenschap ten opzichte van haar individuele leden te waarborgen, bepaalt het OELEK welke personen effectieve controle kunnen uitoefenen over de gemeenschap²³. De voorwaarden voor de uitoefening van effectieve controle verschillen per type gemeenschap en moeten in de statuten van de betrokken gemeenschap worden gespecificeerd:

- De effectieve controle van de energiegemeenschap **van burgers** wordt alleen uitgeoefend door haar leden die natuurlijke personen, lokale overheden of kleine ondernemingen zijn waarvoor de energiesector niet het voornaamste gebied van economische activiteit is en die geen grootschalige commerciële activiteit uitoefenen²⁴.
- De effectieve controle van de **hernieuwbare-energie/lokale** energiegemeenschap wordt alleen uitgeoefend door haar leden die zich in de nabijheid van de door de hernieuwbare-energiegemeenschap ontwikkelde projecten bevinden²⁵.

Om dit autonomiebeginsel beter te begrijpen, heeft de Europese Commissie een indicatieve aanbeveling gedaan volgens welke een onderneming waarin 25% of meer van het kapitaal of de stemrechten in handen zijn van dezelfde persoon, niet als autonoom wordt beschouwd²⁶.

Zo zouden de statuten van de gemeenschap bijvoorbeeld kunnen bepalen dat elk lid evenveel stemmen heeft om de gelijkheid tussen haar leden te waarborgen en haar autonomie te bewaren.

¹⁹ Art. 28bis, §1, 28quater, §1 en 28sexies, §1 OELEK.

²⁰ Gemeenten, intercommunales, OCMW's, gemeentelijke vzw's, verenigingen van hoofdstuk XII, lokale overheden, het Iris-ziekenhuisnetwerk, de Mont-de-Piété, politiezones en de instelling voor het beheer van religieuze eigendommen (www.pouvoirs-locaux.brussels).

²¹ Art. 2, 57 tot 60° OELEK.

²² Art. 28tredecies, §1, 2° OELEK.

²³ Artikel 1:14 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen.

²⁴ Art. 28bis, §2 OELEK.

²⁵ Art. 28quater, §2 en 28sexies, §2 OELEK.

²⁶ Artikel 3 van de [aanbeveling](#) van de Commissie van 6 mei 2003 betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen.

Rechtspersoon

Voor de oprichting van een energiegemeenschap moet dus een **rechtspersoon worden** opgericht of een bestaande rechtspersoon worden gebruikt en moeten de statuten daarvan worden aangepast aan de eisen van OELEK²⁷. De vorm van deze rechtspersoon is vrij.

Gezien het doel van elke energiegemeenschap zijn de vzw en de coöperatieve verenigingen in de praktijk echter de meest gebruikte vormen voor energiegemeenschappen. Hieronder bespreken we de deelname van gemeenten als leden van een energiegemeenschap in de vorm van een vzw of een coöperatieve vereniging.

Gemeenschappen in de vorm van een vzw

Wanneer een energiegemeenschap wordt opgericht in de vorm van een vzw, kan een gemeente als lid (effectief of adherent) toetreden tot deze entiteit, zonder dat zij als gemeentelijke vzw wordt beschouwd²⁸.

Coöperatieve gemeenschappen

Krachtens artikel 180 van de wet van 21 december 1994²⁹ kan een gemeente zich aansluiten bij een energiegemeenschap, die als coöperatieve vereniging is opgericht. In principe heeft de deelname van de gemeente geen bijzondere gevolgen voor de gemeenschap. Indien echter meerdere gemeenten lid zijn van de coöperatie, wordt zij een intercommunale in de zin van de ordonnantie van 5 juli 2018 en moeten de gemeenten er altijd een overheersende plaats innemen.

Deelname aan de beheersorganen van Sibelga

Wat de deelname van gemeenten aan een energiegemeenschap betreft, moet er ook rekening mee worden gehouden dat een gemeente aandelen bezit in de intercommunale die eigenaar is van het distributienet en dus deelneemt aan de controleorganen van de distributienetbeheerder (Sibelga).

A priori, indien de energiegemeenschap - waarvan één van de effectieve leden een gemeente is - een activiteit van elektriciteitsproductie en/of -delen verricht, zal dit geen gevolgen hebben voor de onverenigbaarheidsregels van artikel 8, §1er van het OELEK.

Het OELEK preciseert evenwel dat de distributienetbeheerder geen lid mag zijn van een energiegemeenschap en evenmin rechtstreeks of onrechtstreeks effectieve controle mag uitoefenen over een energiegemeenschap³⁰.

2. DEELNEMEN AAN ACTIVITEITEN

Afhankelijk van het type energiegemeenschap kunnen verschillende **activiteiten** worden georganiseerd, gaande van elektriciteitsproductie, -opslag en -levering tot deelname aan aggregatiediensten, flexibiliteit, opladen van elektrische voertuigen en energiediensten³¹.

Daarnaast kan een energiegemeenschap ook het delen van elektriciteit binnen de energiegemeenschap organiseren³².

²⁷ Art. 28tredecies OELEK.

²⁸ Volgens art. 41 van [de ordonnantie van 5 juli 2018](#) betreffende specifieke vormen van gemeentelijk beheer en intergemeentelijke samenwerking stelt het OELEK een specifiek juridisch kader vast dat aan voldoende controle is onderworpen en valt het dus buiten het toepassingsgebied van de ordonnantie van 2018 betreffende de gemeentelijke VZW.

²⁹ [Wet houdende sociale en diverse bepalingen](#)

³⁰ Art. 8, §5 OELEK.

³¹ Art. 28ter, §1, 28quinquies, §1 en 28septies, §1 OELEK.

³² Art. 28ter, §2, 28quinquies, §2 en 28septies, §1 OELEK.

6. HET DELEN VAN ELEKTRICITEIT

Een gemeente kan elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen delen via peer-to-peer energiedelen, delen binnen hetzelfde gebouw of als lid van een energiegemeenschap.

1. PEER TO PEER ENERGIEDELEN

Een gemeente kan haar productie en verbruik van hernieuwbare energie optimaliseren door tussen haar gemeentelijke gebouwen peer-to-peer energiedelen te organiseren.

Peer-to-peer-energiedelen is het delen van elektriciteit tussen één injectiepunt (een producent van hernieuwbare elektriciteit die via een meter zijn overschot in het net injecteert) en één afnamepunt (een consument die via een meter elektriciteit aan het net onttrekt voor eigen gebruik). Met andere woorden, het gaat om elektriciteit die gedeeld wordt door twee meters, die aan twee verschillende of identieke personen kunnen toebehoren.

Zo zou een gemeente voor een van haar gebouwen elektriciteit kunnen afnemen die is geproduceerd door een zonne-installatie waarbij de gemeente op zijn minst eigenaar is van het overschot dat aan het net wordt geleverd, of zelfs van de installatie zelf.

2. DELEN BINNEN EEN GEBOUW

Een gemeente kan - alleen of collectief - investeren in een installatie voor de productie van hernieuwbare energie, of een beroep doen op een derde investeerder. De geproduceerde elektriciteit kan vervolgens gedeeld worden met de andere gebruikers van het gebouw waarin of waarop die installatie zich bevindt.

3. DELEN IN EEN ENERGIEGEMEENSCHAP

Om deel te nemen aan het delen van elektriciteit binnen een energiegemeenschap, moet de gemeente lid zijn van de gemeenschap en een overeenkomst sluiten met de gemeenschap³³.

Afhankelijk van het type gemeenschap dat in aanmerking wordt genomen, moet aan verschillende voorwaarden worden voldaan:

- Energiegemeenschap van burgers: de gemeenschap kan, uit zijn midden, een gedeeld gebruik van elektriciteit - al dan niet uit hernieuwbare bronnen - organiseren, geproduceerd door productie-installaties die eigendom zijn van de gemeenschap³⁴.
- Hernieuwbare-energiegemeenschap: de gemeenschap kan intern het gezamenlijk gebruik organiseren van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen, geproduceerd door productie-installaties die eigendom zijn van de gemeenschap³⁵.
- Lokale energiegemeenschap: de gemeenschap kan intern het delen van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen organiseren, geproduceerd door productie-installaties:
 - o Waarvan de gemeenschap eigenaar is;
 - o Of waarvan één of meer van haar leden eigenaar zijn of waarop één of meer van haar leden een gebruiksrecht heeft³⁶.

Als een gemeente bijvoorbeeld lid is van een lokale energiegemeenschap en eigenaar is van een productie-installatie, kan zij haar overschot delen met andere leden van de gemeenschap die deelnemen aan het delen van elektriciteit.

Meer info: zie [infofiche “Energiedelen”](#)

³³ Art. 28quattuordecies OELEK.

³⁴ Art. 28ter, §2 OELEK.

³⁵ Art. 28quinquies, §2 OELEK.

³⁶ Art. 28septies, §1 OELEK.

7. EEN FACILITATOR TOT UW DIENST

De Facilitator Energiedelen en Energiegemeenschappen is een dienst van Leefmilieu Brussel die tot doel heeft gratis **ondersteuning te bieden aan** projectleiders die een project rond energiedelen en/of een energiegemeenschap willen opzetten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De Facilitator heeft ook tot taak **instrumenten** te creëren om de ontwikkeling van deze nieuwe modellen te vergemakkelijken en algemene **informatie te** verstrekken over het onderwerp energiedelen en -gemeenschappen.

Als u gebruik wilt maken van de hulp van de Facilitator, hoeft u alleen maar de [online vragenlijst](#) in te vullen. Op basis van deze informatie zal de Facilitator de voortgang en haalbaarheid van uw project beoordelen en contact met u opnemen om de ondersteuning te starten.

De steun van de Facilitator is gebaseerd op het beginsel van non-substitutie, volgens hetwelke de acties die nodig zijn voor de uitvoering van het project worden ondernomen door de projectleider, met de steun van de Facilitator.

Facilitator energiedelen en Energiegemeenschappen

facilitator-edeg@leefmilieu.brussels

www.leefmilieu.brussels.be/energiedelen

8. MEER INFORMATIE

- [Energy Energy cities Guidebook : how cities can back renewable energy communities Guidebook ?](#)
- [Rescoop: een gloednieuwe stap-voor-stap gids voor overheidsopdrachten en gemeentelijke steun voor energiegemeenschappen](#)
- [COME-RES: Verslag over nieuwe financieringsinstrumenten voor hernieuwbare-energiegemeenschappen's](#)
- [COME-RES: Gemeenten en hernieuwbare-energiegemeenschappen - een perfecte combinatie](#)
- [Sccale: de gemeentegids voor communautaire energie](#)

Dit document is tot stand gekomen in samenwerking met :

